

L a t w e e f c h u A w i s e s .

Dr. 19. Zettortdeenâ 7tâ Mei 1836.

P i p p a r s .

Pippara fruhmu ceraugoht irr ihsti luste us-
stättitees. Winnu lappas kustonu sahlei lihdsi-
najahs. Etahds tohp ikreis pee weena kohka
stahdihts, jo stahdam pawahjam bubdamam,
kohks par atspaidu lohtri derrigs. Lappa tikpat
suhra, kâ auglis.

Kad pippars noseedejis, tad masôs kekkarôs,
tâ kâ sustrenes, no pumpura isnahk. Gesah-
kumâ ohgas salkas; bet nemannoht schihs jo bee-
nas jo wairak farkanas tohp, kamehr laiks nahk,
kad jau taisahs gattawas, tad lohtri jaukas is-
leekahs. Kad ohgas eenahkufchees, tad tahs
sapluhz un faulê leek, kur tahs tâ sakalst, kâ
scheit winnas redsam. Bet ne ikkatrâ semmê,
kur pippars aug, schis labbi isdohdahs. Pip-
paru, kas Malabarias semmê aug, teiz par
wissam slistaku effam. Pee wissahm pippara
surtehm, kad tahs schahme, tohp graudini ke-
kkarôs melni. Kad graudinus grihb baltus is-
darriht, tad tee pee schahweschanas labbi jais-
kull; zaur schahdu darbu melna sfrumbaina
ahda nolezz un graudini balti rahdahs. India-
neri proht tohs zaur sfunstigu darbu pehz schah-
weschanas atkal baltus padarriht. Tas tâ no-
teek: pippara graudini uhdeni eemehrkti pehz
tam labbi jaribwe, jo zaur rihweschanu misa
noect. Bet pippars zaur schahdu isdarrischanu
paleekoht neleetigs.

Pippara fruhms ne aug zittâ, kâ labbâ un
treknâ semmê. Winnu pee jebkahda kohka warr
stahdiht, ap kurreu tad pippara fruhms kâ ap-
piu wihthes apfahrt tinnahs. Wissas niknas
sahles, kas ap kohka aug, ruhpiigi jaisrawe.
Fruhms dirvus gaddus aug, bes ka ohgas nefs.
Treschâ gaddâ masdauds kekkari un tikkai zettortâ
gaddâ dauds auglu rahdahs. Zits fruhms nefs
6—7 mahrzinu pipparu, bet ne kad wairak un

nekad leelafus graudinus, kâ pirmôs trihs gad-
dôs. No 6ta lihds 9ta gadda, prohti: no fruhma
eestahdischanas rehkinahs, tresch dattu auglu
masaki nefs, ir graudini dauds masak eenahkhs,
ne kâ trihs beidsamôs gaddôs; no 9ta lihds 12ta
gadda graudini itt masini un rettaki eenahk. No
fchi gadda fruhms auglus wairs ne nefs; nu
atkal jauni sarrini jaeestahda. No tam warr
redseht, ka pee pippara audsinaschanas dauds puh-
lina. Ir meschôs pippara fruhmi beesi kohpâ
aug; bet kad neweens tohs ne apkohpi un niknas
sahles, kas ap scheem aug, ne israwe, tad tik-
kai masdauds augli redsami.

Niknas sahles israweschana trihs pirmôs gad-
dôs dauds darba prassa. Kad fruhms isaudsis,
un jaw eefahk auglus nest, tad teem kohkeem kas
pippara fruhmam par atspaidu, sarrini ruhpiigi
jaisgreesch, lai faules starri jo labbaki pippara
fruhmu appihbetu. Ja kekkari labbi isaugufchi,
tad atspaides jaleek, jo zittadi schee augligôs gad-
dôs pawahjus sarrinus laustin nolaustiu. Tik-
pat ruhpiigi us to jassattahs, kâ lohpi, bet wissu-
wairak mescha wehrfchi un zitti leeli lohpi schat
semmes gabbalâ ne usnahk un sarrinus eewaino;
jo zittadi dahrsneeks buhtu wolti darbojees un
puhlejees. Skkatram fruhmam tik dauds ruh-
mes weetas waijaga, ka ap to warr apfahrt
staigah; jo kad augli nolassiti, tad ap fruhmu
treppes leek un stahdianus pee semmes nolohza,
kâ pa augsti ne isaugtu un zaur tam nahkofschâ
gaddâ maj auglus ne nestu.

Aprila mehnescha deenâs pippara fruhmam
balti seedi isnahk. Zuhni mehnescha deenâs augli
rahdahs un jau Augusta mehnesi tee leeli un
sakti un dauds auglus turr. Indianeri tohs kâ
fallates pee ehdeena ehd, un ar wihn-ettiki jeb ar
zitteem augteem eetaifa. Oktoberera mehnesi schee
farkanas ohgas dabbohn; Novemberera mehnesi

istaisahs itt tumshufarkani un Dezembera meh-
nesi tee itt melni un gattawi tohp. Zittös wid-
dös tee agrafi, zittös wehlaki eenahf.

Seffkarus nogreesch un faulé leef — kas ap
scho laiku Indias semmê lohti karsta degg —
un tamehr schahwe, kamehr graudini no kohka
nokriht. Etarp to laiku winnus labbi ja=ap-
maisa, un naktslaiikâ pee weetas passaprnê ja-
leef. Pee graudu islassischanas pahru deenas
laiku waijaga. To pee kruma kahdi graudini,
kas ne farkani ne melni tohp, bet balti paleek.
Schee tohp gabdigi islassiti un apteekê bruhketi.
Indianeri par tahm dubbultu naudu prassa, is-
paudedami, scheem graudineem warren leels
spehts effus.

Rabbaku pipparu pahrdohd pehz mehra, un
ne pehz swarra, lai scho ne warr apflazzinahf,
jeb ar smiltim samaisht, bes ka pirzejs wiltibu
atlahtu.

Diwas pippara surtes passistam: prohti leelu
un masu pipparu. Keelais pippars wissuwairak
no Malabarias semmes nahf. Masais no Ban-
tama, Akema un zitteem austruma semmes pil-
fateem. Schis wissuwairak Ustias semmê pa-
leek un tohp no Moomedanereem (Turkeem) is-
tehrehts. Krumam ar maseem graudineem
ohtrfahrt tik dauds augli, ka tam kas nesf lee-
lus auglus. Melni Mohru semmes laudis,
gohda pehz pee ehdeena dauds pippara pee-
leef. —

R — 3.

Brandwihna schubpis.

(Smeekli.)

I.

To behwe mihlu brandwihnimu,
No noprohtu man geldigu;
Das usturr baddâ dschwibinu
Un aisdsemn katru flummibu.
Us wakkaru, prett brohfastu
Leij mehrinâ man brandwihnu,
To brandwihnu ;:

2.

Kad apstahjees pee krobhsineeka
Râ leelmannis es iskahpu,
Man azzis degg no leela preeka
Lihds krobga stohpus eeraugu.
Râ passneeks aureht aureju:
Leij, krobga=pappin, brandwihnu,
To brandwihnu ;:

3.

Man sirdsini stahw zaurahm deenahm
Pee krobga passcheem behdigi,
Kamehr ar glahsitehm pa weenahm
Es skalloju few rikhliti;
Tahs frannas tabeht mehrdeju,
Ka ne proht eedfert brandwihnu,
To brandwihnu ;:

4.

Bet galwa schpj un speedejs spaida,
Ir ehdeens ne leen gahrdaajs;
Tew jakahse, tew nahwe baida,
Ja newa brandwihns ahrstetajs! —
Ne prassu zittu dakteru,
Râ sawu mihlu brandwihnu,
To brandwihnu ;:

5.

Kad mazzinsch irr man tuffsch palizzi,
Kad kaulindös man peekrahpe,
Kad feewischkis man pahr apnizzis,
Un krobhsineeks man isofinne:
Tad kihlam leeku alsdohku,
Un dserru mihlu brandwihnu,
To brandwihnu ;:

6.

Ja waggari un fungi prastu,
Wai, mannu tuffschu nelaimi,
Tee nokraut mannim behdu=nastu
Man dohtu kahdu graffiti.
Tad atkal laimigö paliktu,
Un dsertu mihlu brandwihnu,
To brandwihnu ;:

7.

Man behrnini mirst baddâ mahjäs
Un stohla winneem jagabda,
Tapehz no riht es agri kahjäs
Taw puhlejohs pee krobhsneeka,
Ka warru pelniht wehrdinu
Un pahrneft winneem brandwihnu
To brandwihnu ;:

8.

Kad es us Rihgu wahtes weddu, —
 Weens beesâ meshâ paturru;
 Râ bittite no puffehm meddu,
 Lis stihpahn sishchu stohbrinu.
 Râ dehlens pilus tad paleeku
 Ed fuhzoht mihlu brandwihnu,
 To brandwihnu ;:

9.

Lai muischâ man ar kohkeem bende
 Es tomehr ne atgreesfichohs,
 Lai schuhpu-behrtuli man schende,
 Kas kaisch, es eeschu nabbagôs;
 Un kad es grassî dabbuju,
 To nodohschu par brandwihnu,
 Par brandwihnu ;:

10.

Tam bendeskaspam, kas man kuhle,
 Tam blehdin, kas man peejohta,
 Lai useet tahda behdu-puhle
 Ra ohst ne dabbu brandwihna.
 Un kad tahds arri nospragtu
 Ne dohtu winnam brandwihnu,
 To brandwihnu ;:

11.

Tu, brandwihnin, man spirdsinahfi
 Kad wissi preeki beigusches,
 Uk laut, kad mirstu, kahdu lahfi
 Es dabbutu wehl atspirgtees.
 Ur wellu paschu iadsertu
 Râ draugs es mihlu brandwihnu,
 To brandwihnu ;:

— Pz.

Teefas fluddinaschanas.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis 2c. 2c. 2c.,
 tohp no Puhrenes pagasta teefas — kad Talsenes ap-
 rinka teefa tai 6tâ April f. g. Nr. 459 to ta pawehle-
 just, pahr wissu mantu ta Puhrenes fainneeka un
 muischas waggara Brammanu Andreia konkursi no-
 spreest, — wissi parradu deweji wispreemineta Bram-
 manu Andreia usâizinati, ar sawahm prassischanahm
 pee tahs Brammanu Andreiam peederrigas mantas
 lihds 18tu Juhni f. g., kas par ta weenigu un beidsa-
 mu terminu eelikt, pee schihs pagasta teefas peesaz-
 zitees. Kas lihds 18tu Juhni ne buhs sawas prassi-
 schanas pee Puhrenes pagasta teefas usdewis, tam

buhš kluffu zeest un ar to meerâ dohtees, kas buhs no-
 spreest. Talihds arri tee ne kuhš klausiti, kas laut
 gan sawas prassischanas usdewuschi, tomehr noliktâ
 deenâ pee schihs pagasta teefas ne nonahktu, jo ja
 tee zitti parradu deweji ar Brammanu Andreiju falih-
 dsinatohs, winneem buhs ar to meerâ japaleek, to
 tee zitti parradu deweji buhs par labbu nehmuschi.

Puhrenes pagasta teefa, 18tâ April 1836. 1

(L. S.) ††† Krische Bollberg, pagasta wezzafais.
 (Nr. 14.) H. Sakolowsky, pagasta teefas ffrihweris.

* * *

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis 2c. 2c. 2c.,
 tohp no Kulbigas Krohna pagasta teefas wissi tee,
 kam kahdas taisnas parradu prassischanas pee teem
 lihdschinnigeem Krohna Dignes muischas fainneekem
 Saldineeku Mahrtina, Kalneeku Jehkaba, Megnu
 Mahrtina un Naschu Krista buhtu, par kurru man-
 tahm, us Kursemmes Kambara teefas pawehleschanu,
 konkursi spreesta, usâizinati, pee saudeschanas sawas
 prassischanas lihds 28tu Mei f. g. pee schihs teefas
 peeteiktees.

Kulbigas pagasta teefa, 2trâ Mei 1836. 3

††† Dindsche Krist Walter, peeschdetais.
 (Nr. 279.) E. Schwarz, pagasta teefas ffrihweris.

* * *

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis 2c. 2c. 2c.,
 tohp no Krohna Behrsmuischas pagasta wissi tee, kam
 kahdas taisnas parradu prassischanas pee ta lihdschin-
 niga Meschamuischas (Klein Buschhof) fainneeka Milt-
 ku Kaspara buhtu, pahr kurra mantu parradu behl
 konkursi spreesta, usâizinati, lihds 16tu Mei f. g. pee
 saudeschanas sawas prassischanas pee schihs pagasta
 teefas peeteiktees.

Krohna Behrsmuischas pagasta teefa, 8tâ April 1836. 1

(L. S.) ††† Kiffu Uns, peeschdetais.
 (Nr. 223.) H. Müller, pagasta teefas ffrihwera paligs.

* * *

Wissi tee, kam taisnas prassischanas pee ta Leelas
 Gezawas muischas fainneeka Stubburu Muzzeneeku
 Jahna buhtu, pahr kurra mantu konkursi nospreesta,
 teef usâizinati, 8 neddetu starpâ, prohti lihds 15tu
 Juhni f. g. pee schahs teefas peeteiktees, zittadi ne-
 weens wairs ne taps klausihst.

Leelas Gezawas pagasta teefa, 20tâ April 1836. 2

††† Deetlau Peter, peeschdetais.
 (Nr. 52.) Friedr. Kade, pagasta teefas ffrihweris.

No Wiktes muischas pagasta teefas tohp wiffi tee, kam kahdas taifnas parradu prassifchanas pee ta libdschinniga Wiktes fainneeka Antefaimu Sprizza Budel buhtu, pahr kurra mantu inventariuma, truhkuma un zittu parradu labbad konkurse spreesfa, usaijinati, wifwehlafl libds 6tu Zuhni f. g. pee schihß pagasta teefas peeteiftees.

Wiktes pagasta teefa, 11tâ April 1836. 2

(L. C.) ††† Raffeneck Danzke, pagasta wezzakais. (Nr. 19.) G. Reichmann, pagasta teefas ftrihweris.

* * *

No Kulfches pagasta teefas tohp wiffi tee, kam kahdas taifnas prassifchanas pee teem libdschinnigeem fainneekem Behweru Ernesta, Kallaudu Zahna, Sillihu Mahrtina, Dohbumu Andreija un Deppu Mahrtina buhtu, pahr kurru mantahm konkurse spreesfa, usaijinati, libds 20tu Zuhni f. g. pee schihß pagasta teefas peeteiftees, ar to pamahzifchanu, ka tee kas ne peeteiftees, wehlafl wairs ne tiks klaufiti un saudes sawu teefu.

Kulfches pagasta teefa, 18tâ April 1836. 2

Kaufaruggai Furre, pagasta wezzakais. (Nr. 12.) D. Kûlpe, pagasta teefas ftrihweris.

Krohna Walteku muischas mohderefchana no 40 libds 60 flauzamahm gohwim, taps no Zahneem 1836 libds Zahneem 1837 us weenu gaddu us arrenti isdohda. Kam patiktu scho mohderefchanu us arrenti nemt, tohp usaijinahs, 20tâ Mei f. g. preefsch pufedeenas Waltekas muischâ fanahft.

Krohna Klosther-Wispottes pagasta teefa, 1mâ Mei 1836. 2

††† Abdul Peter, peefehdetais. (Nr. 91.) Fr. Grening, pagasta teefas ftrihweris.

Zittas fluddinafchanas.

Wiffeem teek zaur scho finnamu darrihts, ka taggad no Kreewu semmes 10,000 puddus (400,000 mahzinas) prifchas lappu-tabakas esnu dabujis, un ka schi tabaka par lehtu naudu mannâ bohtê leelâ eelâ, ne tablu no tirgus, Edwensterna nammâ No. 198, irr dabujama. 1

Silat Konoplin.

* * *

Aprita mehnesi f. g. tappe Jamaikes fainneekam Perkoimim 2 sirgi, meens balts un ohts bruhns 6—7 gaddus wezzi, nosagti. Kas pahr scheem sirgeem taifnu sinnu dohd, dabbohn peenahfamu pateizibas naudu. 2

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Nihgê tanni 4tâ Mei 1836.

	Sudraba naudâ.			Sudraba naudâ.	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
3 rubli 5g kap. papihru naudas geldeja	1	—	1 pohds kannepu tappe makfahs ar	—	80
5 — papihru naudas	1	38	1 — linnu labbakas surtes — —	2	20
1 jauns dahlderis	1	33	1 — — flittakas surtes — —	2	—
1 puhrs rudsu tappe makfahs ar	1	40	1 — tabaka	1	—
1 — kweeschu	1	80	1 — dselses	—	70
1 — meeschu	1	—	1 — sweesta	1	80
1 — meeschu = putrainu — —	1	90	1 muzza filku, preefchu muzzâ — —	6	—
1 — ausu	—	65	1 — — wihfchnu muzzâ — —	6	50
1 — kweeschu = miltu	2	20	1 — farkanas fahls	6	—
1 — bihdeletu rudsu = miltu — —	2	—	1 — rupjas leddainas fahls — —	5	—
1 — rupju rudsu = miltu — —	1	40	1 — rupjas baltas fahls — —	4	—
1 — firnu	1	70	1 — smalkas fahls	3	90
1 — linnu = fehklas	2	75	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudu weenâ makfâ.		
1 — kannepu = fehklas	1	50			
1 — kimmennu	5	—			

B r i h w d r i e f f e h t.

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas pufes: Hofraht von Braunfchweig, graham, pahrluhfotais.